

Allianssin asiantuntijalausunto valtiovarainvaliokunnalle talousarviosta ja julkisen talouden suunnitelmasta

Asia: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024
VNS 1/2023 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024–2027

Teema: Nuoret

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäsenenä on noin 140 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Toivomme valiokunnan kiinnittävän erityistä huomiota seuraaviin asioihin:

- Nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan talousarvioesityksessä 73,7 milj. euroa, joka on 4 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. Nuorten hyvinvoinnin kustanmustehokkaasta edistämisestä leikkaaminen ei ole johdonmukaista talouspolitiikkaa, kun samaan aikaan nuorten tilanne heikkenee useilla mittareilla.
- Opron hallituksen toimet heikentävät nuorten asemaa ja hyvinvointia systemaattisesti ja enemmän kuin muiden ikäryhmien. Nuorisoalan rahoitukseen kohdistuvien leikkausten lisäksi hallitus on rajaamassa lastensuojelun jälkihuoltoa, leikkaamassa kuntoutusrahaa, työttömyysturvaa ja asumistukea, tekemässä merkittäviä indeksijäädytyksiä etuuksiin, vähentämässä kotoutumispalveluita sekä vaikeuttamassa nuorten kuntoutukseen pääsyä.

Koulutus ja vapaa sivistystyö

Nuorisoala kiittää esityksistä vakiinnuttaa tasa-arvorahoituksen avustukset sekä panostaa valmistavaan opetukseen, oppimisen tukeen ja ohjaukseen. **On kuitenkin syytä huomauttaa sosiaaliturvalla sekä sotepalveluilla olevan keskeinen rooli myös oppimisen tukemisessa,** sillä näiden vakava resurssivaje näkyy oppimisen edellytyksissä ja lisää painetta kouluihin ja opettajille. **Nuorisotyön merkitys korostuu oppimiserojen umpeenkuomisessa.** Koulunuorisotyö tarjoaa toimintamalleja ryhmäytymiseen, kiusaamisen vastaiseen työhön sekä syrjinnän ehkäisyyn. Näillä on suora yhteys myös opinnoissa pärjäämiseen.

Nuorisoala kiittää panostuksista korkeakoulujen aloituspaikkoihin, mutta korostaa, **ettei 11,7 miljoonaa euroa vuodelle 2024 ole lähelläkään todellista kustannustasoa vaadittaville aloituspaikoille.** Lisäksi lukuvuosimaksut halutaan täyskatteellistaa ja tällä kattaa perusrahoitusta. **Tällä on todennäköisesti negatiivisia vaikutuksia sekä kansainvälisten opiskelijoiden asemaan että Suomen kilpailukykyyn.** Kroonisesti rahoitusvajeessa olevilta korkeakouluilta ei tule leikata hypoteettisten tulojen perusteella. Kroonisesti puutteelliset korkeakoulujen resurssit ovat pois nuorten tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi

Nuorisoala esittää myös huolen vapaaseen sivistystyöhön kohdistuvien toimien vaikutuksista nuorten harrastamiseen. Tämä voi tarkoittaa monen nuoren kohdalla harrastuksen loppumista, sillä jo tällä hetkellä yksi yleisimmistä harrastamattomuuden syistä on taloudelliset syyt.

Nuorten hyvinvointi

Vaikka moni lapsi ja nuori voi hyvin, näkyy hyvinvoinnin heikkeneminen ja mielenterveyden oireilun kasvu monissa eri tutkimuksissa, kyselyissä ja rekisteritiedoissa. Ei ole tutkimusten valossa poliittisesti kestävää odottaa nuorten mielenterveyden haasteiden vähentymistä tai opiskelukyvyyn merkittävää, koko nuorten ikäluokkaa koskevaa kohenemistä.

Nuorisoala on huolissaan hyvinvointialueiden taloustilanteen vaikutuksista lasten ja nuorten sosiaalihuoltoon ja hoitoonpääsyyn. Samanaikaisesti lasten ja nuorten psykiatristen palveluiden tilanne on valtakunnallisesti jo tällä hetkellä hyvin vaikea.

Viimeisimmässä THL:n tilastoraportissa todettiin, että yli kolme kuukautta erikoissairaanhoidon mielenterveyspalveluita odottaneiden lasten ja nuorten määrä on noussut verrattuna huhtikuuhun 2023.

Allianssi esittää lisäksi huolensa hallituksen sosiaaliturvaan suunniteltujen säästöjen ja lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskun yhteisvaikutuksesta. Esityksessä arvioidaan, että kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien ja paljon erilaista tukea tarvitsevien yli 23-vuotiaiden nuorten tilannetta jälkihuollon ikärajan lasku todennäköisesti heikentää. Ikärajan laskun yhtenä positiivisena vaikutuksena on arvioitu, että hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyön tehostaminen saa lisää kannusteita. Esimerkkinä on annettu etsivä nuorisotyö. Kuitenkin etsivään nuorisotyöhön kohdennettu rahoitus voi vähentyä vuodelle 2024 tultaessa 2,3 miljoonalla eurolla eli noin 15 prosentilla.

Toimeentulo

Työttömyysturvan, yleisen asumistuen, toimeentulotuen asumismenojen ja nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen kuntoutusrahan leikkaukset sekä indeksijäädytykset koskien esimerkiksi opintorahaa, opintorahan huoltajakorotusta ja oppimateriaalilisän määrää, yleistä asumistukea ja nuoren kuntoutusrahaa ja ammatillista kuntoutuksen kuntoutusrahaa heikentävät merkittävästi nuorten toimeentuloa. Sosiaali- ja terveysministeriön tekemä sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutusten arviointi osoittaa, että **sosiaaliturvaleikkausten suurimmat vaikutukset kohdistuvat 18–24-vuotiaisiin ja myös 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä vaikutukset ovat suuria.** Eri perhetyypeissä suhteellinen pienituloisuus kasvaa eniten muun muassa nuorten aikuisten keskuudessa.

Nuorisoala suhtautuu kriittisesti nuorten toimeentuloon kohdistuviin useisiin yhtäaikaisiin leikkauksiin. Erityisen huolissamme olemme siitä, miten leikkaukset heikentävät jo valmiiksi heikoimmassa ja haavoittuvimmassa asemassa olevien nuorten tilannetta lisäten heidän toimeentulovaikeuksiaan. Nuorten toimeentulotuen tarve tulee uuden lainsäädännön myötä lisääntymään, kun ensisijaisia etuuksia heikennetään. Nuorena koetut toimeentulo-ongelmat yhdistettynä muihin sosiaalisiin ongelmiin ovat merkittävä riski sekä nuorelle itselleen että koko

yhteiskunnalle. Heikossa työmarkkina-asemassa olevat nuoret tarvitsisivat monipuolisesti tukea työllistymiseensä ja heidän toimeentulonsa leikkaaminen todennäköisesti vain lisää heidän syrjäytymisriskiään. Toimeentulotuen tarpeen lisääntyessä myös terveydenhuollon, sosiaalipalveluiden ja lastensuojelun kustannukset todennäköisesti lisääntyvät. **Mikäli tuen tarve lisääntyy muissa etuuksissa ja palveluissa, ovat hallituksen leikkausten tosiasialliset säästöt pienempiä tai olemattomia. Köyhyyden aiheuttamien vaikutusten paikkaaminen myöhemmässä iässä siirtää kustannuksia korjaaviin toimiin ja tulee siten yhteiskunnalle kalliimmaksi.**

Nuorisotyö

Kevään eduskuntavaalien alla kaikki puolueet perussuomalaisia lukuun ottamatta linjasivat nuorisoalan kattojärjestö Allianssin kyselyssä, ettei nuorisotyöstä tai nuorten palveluista tule leikata, vaikka valtion menoja vähennettäisiin merkittävästi. Nyt nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan kuitenkin leikkauksia, vaikka samaan aikaan opetus- ja kulttuuriministeriön kokonaisbudjetti kasvaa.

Nuorisotyön rahoitus siirtyy vuodesta 2024 alkaen valtion yleiskatteelliseen budjettiin. Nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan 73,7 milj. euroa, joka on 4 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. Valtion lisäksi kunnat, seurakunnat ja järjestöt rahoittavat nuorisotyötä.

Säästöjä on tulossa erityisen paljon nuorisoalan järjestöjen rahoitukseen sekä etsivään nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan: nämä kaikki tekevät ennaltaehkäisevää työtä ja/tai työtä syrjäytymisriskissä olevien nuorten kanssa. Neljän miljoonan euron säästö hallituksen talousarvioesityksessä sisältää hallitusohjelman mukaisen yhden miljoonan euron säästön valtionavustuksista.

Hallitusohjelmassa on linjattu, että opetus- ja kulttuuriministeriön jakamia valtionavustuksia leikataan asteittain niin, että summa on 125 miljoonaa euroa vuonna 2027. **Hallitusohjelmaan kirjattujen OKM:n hallinnonalan valtionavustusleikkausten vaikutusarviointi olisi syytä tehdä ennen kevään 2025 kehysrihtiä ja avustusleikkauksia kohtuullistettava.** Nuorten laiminlyömisellä on kohtalokkaat seuraukset paitsi inhimillisesti, myös kansantaloudellisesti. Ilman nuorisoalaa meillä ei ole hyvinvoivia nuoria.

Helsingissä 6.11.2023

Anna Laurila
Puheenjohtaja

Anna Munsterhjelm
Toiminnanjohtaja

Lisätiedot: Vaikuttamistyön päällikkö Petra Pieskä,
petra.pieska@nuorisoala.fi 0405855392

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi